

Motion till riksdagen 2011/12:Sk361

av Jennie Nilsson m.fl. (S)

Ett skattesystem för värdeburen tillväxt

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut	2
1 Inledning	4
2 En kunskapsbaserad ekonomi för höjd sysselsättning	5
3 Framtidens utmaningar: sociala investeringar och klimatet	6
4 Vad är rättvisa skatter?	7
5 Grönare beskattning för klimatet och överlevnad	8
6 Likformig beskattning för tillväxt, effektivitet och hållbarhet	9
6.1 Inkomstbeskattning.....	9
6.2 Beskattning av företag, kapital och fastigheter.....	11
6.3 Mervärdesskatt	13
6.4 Klimat- och miljöskatter	14
6.5 Andra punktskatter	16
7 Översyn av vinst och konkurrens i välfärden	17
8 Motverka skattefusk, skatteplanering och skatteflykt	19

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en bred, parlamentarisk skatteutredning.
2. Riksdagen begär att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om höjt grundavdrag för pensionärer.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reformutrymmet ska användas till investeringar för att stärka en kunskapsbaserad ekonomi och för att göra infrastruktursatsningar samt till nödvändiga sociala investeringar.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av progressivitet i skattesystemet.
5. Riksdagen avslår regeringens förslag på skatteavdrag för gåvor.¹
6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om skattereduktion för hushållsnära tjänster i enlighet med vad som anförs i motionen.¹
7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om skattereduktion för avgift till arbetslöshetsförsäkringen i enlighet med vad som anförs i motionen.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över skatteavdraget för medlemskap i arbetsgivarorganisationer och fackliga organisationer.¹
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skattemässig neutralitet mellan att arbeta som företagare och att arbeta som anställd.
10. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på åtgärder som begränsar möjligheterna att få F-skatt vid brottslighet i enlighet med vad som anförs i motionen.
11. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag som ökar möjligheten att återkalla rätten till F-skatt vid brottslighet i enlighet med vad som anförs i motionen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att neutraliteten i beskattningen mellan upplåtelseformerna ses över.
13. Riksdagen begär att regeringen skyndsamt och utan vidare dröjesmål lägger fram förslag på en tonnageskatt i enlighet med vad som anförs i motionen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omedelbart tillsätta en utredning som kan titta på begreppet marknadspris som tillämpas vid uttagsbeskattning och på avdraget för vindkraftskooperativens utdelning.
15. Riksdagen avslår regeringens förslag på sänkt mervärdesskatt på restaurang- och cateringtjänster.¹

Fel! Okänt namn på

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nedsättning av förmånsvärdet för etanoldrivna fordon.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skattebefrielsen på etanol.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skatteskillnad mellan diesel miljöklass 1 och miljöklass 3.
19. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om en vägslitageavgift i enlighet med motionen.¹
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjligheten av ett fordons- eller färdätsneutralt reseavdrag ses över.
21. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till en skatt på handelsgödsel i enlighet med vad som anförs i motionen.¹
22. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till en differentiering av bekämpningsmedelsskatten i enlighet med vad som anförs i motionen.¹
23. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om miljöskatt för fluorerade gaser i enlighet med vad som anförs i motionen.¹
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för höjda minimiskatter på alkohol inom EU.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en höjning av skatten på alkoholisk och sött cider.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att införselnivåerna för alkohol sänks inom EU.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utvärdering av omfattningen av privatimporten av alkohol och effektiviteten i skattekontrollen bör göras.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av konkurrens och effektiv användning av skattemedel i välfärden.¹
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nya åtgärder mot skattefusk och bidragsbrott.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Skatteverket, Tullverket och andra myndigheter bör tillföras tillräckliga resurser för att kunna bekämpa skatte- och bidragsfusk.

¹ Yrkandena 2, 3, 5–8, 15, 19, 21–23 och 28 hänvisade till FiU.

Fel! Okänt namn på

1 Inledning

Det har gått över tjugo år sedan den omfattande skatteutredningen och skatteuppgörelsen 1990/91 mellan Socialdemokraterna och Folkpartiet liberalerna, vilken senare också fått stöd av Centerpartiet. Det behövs nu en ny, bred och parlamentariskt sammansatt skatteutredning. Regeringen har tillsatt flera mindre, avgränsade skatteutredningar (företagsbeskattning, mervärdesskatteutredning) med experter. Vi socialdemokrater menar att det behövs större tag som också förankras i riksdagen och partiväsendet.

Skattesystemets huvudfunktioner är att trygga finansieringen av den offentliga välfärden samt att verka utjämnande mellan grupper och över tid. En värdeburen tillväxt behövs för att få mer resurser att fördela. En växande befolkning och ändrad åldersstruktur påverkar tillväxten. Det både skapar och använder resurser.

Skattesystemets design och skatteuppbörden framstår som allt viktigare instrument för den ekonomiska politiken. Vi ser ut över ett Europa där ineffektiva skattesystem och bristfällig skatteuppbörd försätter stater i kris. Kriserna skapas inte av för mycket välfärd i sig, utan av att det självklara sambandet mellan välfärd och skatteuppbörd separerats.

Även den borgerliga regeringen har brutit detta samband. Delvis ofinansierade och föga jobbskapande skattesänkningar har genomförts i en omfattning av cirka 100 miljarder under regeringen Reinfeldts första mandatperiod. Den prognostiserade BNP-tillväxten under valperioden har tagits som utgångspunkt för skattesänkningar, inte beräkningar av de långsiktiga behoven.

Vi socialdemokrater vill att skatter tas ut på ett rättvist och effektivt sätt. Ett rättvist skattesystem kännetecknas av att skatten tas ut likformigt och efter bärkraft. Ett effektivt skattesystem talar för en strävan mot breda skattebaser och låga skattesatser inom ramen för bibehållna skatteintäkter. Bibehållandet av Sveriges globala konkurrenskraft talar också för låga skattesatser på breda skattebaser. Beskattning skall vidare vila på stabila hellre än instabila skattebaser. Skattesystemet bör även vara enkelt och överskådligt samt vara utformat så att det förhindrar skattefusk och skatteplanering. Möjligheter att skjuta upp beskattning och flytta inkomster (beskattning) mellan olika inkomstslag bör motverkas. Skatterna har också en roll i omställningen till det gröna folkhemmet. Skattesystemet måste slutligen vara förenligt med krav från EG-rätten samtidigt som Sverige måste påverka EG-rätten i de delar vi anser den svenska lagstiftningen vara bättre för miljön, anställda, konsumenter och medborgare.

Skattereformen 1990/91 byggde på en blocköverskridande överenskommelse som gav stabila spelregler. Utgångspunkten var att skattesystemet ska bygga på breda skattebaser och låga skattesatser samt på enkla och tydliga regler. Den borgerliga regeringens politik har gått i rakt motsatt riktning. Kortsiktighet har gått före långsiktighet. Särreglerna blir allt fler och krånglet ökar därmed. Gränsdragningsproblem byggs in i skatte- och avdragssystemen. Vi förordar en brett sammansatt parlamentarisk översyn av hela skattesystemet. En sådan borde utgå ifrån följande principer:

Skatt efter bärkraft.
Främja arbete och tillväxt.
Likformighet.
Breda skattebaser och låga skattesatser.
Stabila hellre än instabila skattebaser.
Överskådlighet och enkelhet.
Minimera möjligheter till fusk och skatteundandragande.
Främja klimat, miljö och långsiktig hållbarhet.

Regeringen är stolt men inte nöjd med skattekvotens fall och under denna valperiod ska skatterna bli ännu lägre och plattare. Fler jobbskatteavdrag har förutskickats under valperioden och löften om värnskattens avskaffande är återkommande. Sänkta skatter har av den borgerliga regeringen förordats oavsett konjunkturen och enbart risken för voteringsnederlag i kammaren tycks kunna skrämja bort minoritetsregeringen från skattesänkingsförslag.

”Reformer” för den borgerliga regeringen är främst skattesänkningar medan vi socialdemokrater definierar reformer som förbättringar av välfärdens omfattning, kvalitet och innehåll. Vi vet också att framtiden alltid innebär nya utmaningar som kräver resurser. Att genom beskattning samla in resurser och att lösa problemen gemensamt med hjälp av dessa resurser är den bästa modellen, den svenska modellen.

2 En kunskapsbaserad ekonomi för höjd sysselsättning

Människors samlade kunskaps- och erfarenhetskaptal, humankapitalet, är nyckeln till framtiden. Humankapital kan också definieras som människors utbildning, färdigheter, talanger samt kompetenser, men även hälsa räknas in ibland. Ur ett nationalekonomiskt perspektiv börjar humankapitalet att formas genom den formella skolutbildningen, och fortsätter sedan genom livet, som en livslång inläring. I Sverige har vi starka traditioner av ett livslångt lärande från förskola till högskola. Vi måste kunna växla mellan utbildning och arbete flera gånger under vår livstid. Utbildningar ska inte utformas så att de stänger vägen till högre utbildning. Minst hälften av alla unga bör studera på högskolenivå. Många högskolor och universitet samt en mångfald av forskningsmiljöer är nödvändiga för framtiden liksom tydliga ekonomiska satsningar på forskning.

Samhällets resurser bestäms av hur många timmar vi arbetar och hur mycket värde vi skapar per timma – produktiviteten. På lång sikt växer ekonomin för att produktiviteten ökar. Produktiviteten bestäms av hur mycket fysiskt kapital – maskiner o.d. – och humankapital – utbildning, forskning o.d. – som vi har att arbeta med. En större mängd fysiskt kapital och humankapital höjer produktiviteten i vårt arbete. Humankapitalets betydelse för produktiviteten har ökat genom att vi gått in i ett tjänstesamhälle. Informations- och kommunikationsteknologins växande betydelse har ytterligare för-

Fel! Okänt namn på

stärkt humankapitalets betydelse. Ökad produktivitet genom främst investeringar i humankapitalet leder i sin tur till ökade reallöner. Såväl antalet arbetade timmar som investeringarna i fysiskt kapital och humankapital påverkas av skattesystemet.

För att trygga finansieringen av välfärden är det viktigt att öka sysselsättningen. För den långsiktiga arbetskraftsefterfrågan är skatter som påverkar företagets investerings- och etableringsbeslut betydelsefulla. För arbetsutbudet har både skatter, välfärd, socialförsäkringar och avgifter betydelse. Skatter finansierar exempelvis barnomsorg som har positiva effekter på arbetsutbudet. Utformningen av socialförsäkringarna ger också drivkrafter till ett högt arbetsutbud eftersom de ger ersättning efter arbetsinkomst – arbetslinjen. Vidare bidrar socialförsäkringarna till att öka tryggheten – vilket i sig är en viktig drivkraft för tillväxt och sysselsättning i tider av ständig strukturomvandling. Dessutom hjälper en god sjukvård och rehabilitering människor att komma tillbaka till arbete efter sjukdom eller skada.

3 Framtidens utmaningar: sociala investeringar och klimatet

Höga eller låga skatter är inga mål i sig själva. Skattekvoten måste betraktas utifrån våra gemensamma behov av välfärdstjänster och omsorgen om dem som på grund av funktionshinder eller sjukdom i lägre utsträckning kan bidra till de gemensamma resurserna. Skattesystemets främsta uppgift är att säkerställa finansieringen av våra gemensamma utgifter. Ytterst bestäms nivåerna på skatteuttaget genom en kombination av vår internationella konkurrenskraft och våra ambitioner för vården, skolan, omsorgen samt våra gemensamma trygghetssystem.

Stora ofinansierade skattesänkningar kan inte accepteras. Inget land kan i längden ha högre utgifter än vad inkomsterna medger. En sådan politik flyttar bara skattebördan till framtida generationer.

Skatteläckage genom att höga vinster tas ut från privatiserade delar av gemensam verksamhet kan inte heller accepteras. En del av dessa vinster förs också ut från landet när företagen eller moderbolaget är registrerat utomlands. Det är inte acceptabelt när vinstuttag sker på bekostnad av kvaliteten i välfärdstjänsterna. Utvecklingen inom den privatiserade delen av skola, vård och omsorg väcker stora frågor om konkurrensneutralitet, transparens och verksamhetens syfte. Är syftet med utbildning och sjukvård att lösa gemensamma behov eller att generera vinster till ägarna?

Vi står inför stora utmaningar i framtiden. Det kommer att bli en viktig uppgift att stärka den gemensamma välfärden i framtiden och att försvara den mot dem som vill montera ned den och ersätta den med privata försäkringsalternativ. Vi vill peka på fyra utmaningar och utvecklingsdrag som kommer att ha konsekvenser för beskattningen och välfärden. Tre av dessa kan sägas rymmas inom begreppet ”sociala investeringar”.

För det första ökar antalet äldre samtidigt som antalet i arbetsför ålder minskar. Det betyder att allt färre kommer att behöva försörja allt fler. Dessutom kommer de allt fler äldre att medföra ökade behov av vård och omsorg.

För det andra måste vi genom investeringar i infrastruktur, forskning, utbildning och annan kvalificering av arbetskraften försvara vår position i den globala konkurrensen.

Vi blir vi på sikt allt rikare och lever allt längre, och detta innebär också en förändrad inriktning på vår konsumtion. Vi kommer att lägga allt större delar av inkomstökningarna på mer och bättre välfärd – skola, vård och omsorg. Satsningar på och riktlinjer för en social investeringspolitik blir central för framtiden.

För det tredje blir produktion av välfärd sannolikt successivt dyrare jämfört med produktion av varor. Detta beror på att möjligheterna till produktivitetsoökningar och effektiviseringar oftast är större inom produktionen av varor, där man kan automatisera många processer, än inom produktionen av välfärd, där det ofta är avgörande med mänsklig kontakt som inte kan rationaliseras bort. Det sker dock en effektivisering även inom exempelvis sjukvården genom medicinska framsteg. Ny och mer personal måste dock kunna rekryteras till vård och omsorg. Även detta kommer sannolikt att kräva ökade resurser eftersom vi vill kunna erbjuda de anställda inom välfärden goda arbets- och lönevillkor.

För det fjärde måste tillväxten beakta klimatet och andra miljöfrågor. Vi kommer att få ökade energi- och miljökostnader samt kommer att behöva göra stora klimat- och miljöinvesteringar som på kort sikt kan komma att ta resurser från privat konsumtion och offentlig välfärd. Detta samtidigt som dessa gröna investeringar i sig också skapar jobb och kan främja en långsiktig tillväxt.

Sammanfattningsvis bör inte valperiodens ”reformutrymme” användas till nya, generella och kostsamma skattesänkningar efter mönster från den förra valperioden, t.ex. skattesänkningar vars jobbskapande effekter inte har kunnat utredas annat än som datasimuleringar. Den styggelse som pensionärsskatten utgör måste dock avvecklas. Det behövs en stegvis avveckling av skatteskillnaden mellan löneinkomst och inkomst av ålderspension under valperioden, givetvis utifrån vad ekonomin och tillväxten tillåter.

Det så kallade reformutrymmet ska istället användas till investeringar för att stärka vår kunskapsbaserade ekonomi, göra infrastruktursatsningar samt till nödvändiga sociala investeringar.

4 Vad är rättvisa skatter?

Vi vill att skatt skall betalas efter bärkraft och välfärd fördelas efter behov. Den som har högre inkomster skall solidariskt bidra med mer än den som har lägre inkomster, men alla skall få del av välfärden oavsett inkomst. Detta skapar på en gång både en kraftig omfördelning och en omfattande trygghet. Progressiv beskattning är en del av omfördelningen som dock i huvudsak sker

Fel! Okänt namn på

på utgiftssidan genom behovskopplingen. Vi ska ha en progressiv beskattning i Sverige, och idéer om så kallad ”platt skatt” ska avvisas.

Genom den gemensamma sektorns verksamhet och socialförsäkringarna sker den huvudsakliga omfördelningen i Sverige. Att bevara och utveckla den svenska välfärdsmodellen och legitimiteten för denna är därigenom den viktigaste insatsen för en rättvis fördelning – långt viktigare än enskilda nivåer i skatter och utgifter. Breda och stabila skattebaser skapar möjligheter till en långsiktigt mer uthållig och ambitiös fördelningspolitik.

Omfördelningen mellan personer med olika inkomster sker i dagens skattesystem huvudsakligen genom den statliga inkomstskatten samt delar av arbetsgivaravgifterna.

En viktig aspekt av fördelningspolitiken är rättvisa mellan generationerna. Vi avvisar därför ofinansierade skattesänkningar som ger upphov till skulder som kommande generationer måste betala.

En stor del av omfördelningen sker mellan samma individ vid olika tidpunkter i livet. Under vårt yrkesverksamma liv betalar vi skatt för att finansiera den välfärd som vi huvudsakligen konsumerar som unga och som gamla. Välfärden utgör alltså en form av livstidsförsäkring vars premier utgörs av skatterna. Vi socialdemokrater tror att denna modell har ett brett stöd i svenska folket. Tankar på att den generella välfärden bara ska utgöra en basnivå som sedan ska kompletteras av den enskilde via privata försäkringar är ingen bra modell för trygghet och likabehandling.

Från en socialdemokratisk utgångspunkt är jämlikhet i utfall en viktig förutsättning för rättvisa. Vanligen tolkar vi detta i termer av inkomst- och förmögenhetsfördelningen, och skillnader utifrån livsval och arbetsinsatser är oundvikliga men ska inte tillåtas bli hur stora som helst. Jämlikhet i utfall är inte den enda beståndsdelen i en socialdemokratisk syn på rättvisa. Jämlikhet i möjligheter är en annan viktig del. Möjligheter till förbättringar genom yrkesbyte, yrkeskarriär, studier eller annan fortbildning måste erbjudas under livets gång. För jämlikhet i möjligheter spelar den gemensamma sektorn, inte minst tillgången till barnomsorg och utbildning, en stor roll.

5 Grönare beskattning för klimatet och överlevnad

Det globala klimathotet är vår tids stora ödesfråga som också är förenat med ett antal andra miljöhot som döende hav och stigande havsnivåer eller torka och växande öknar. De sätt på vilka vi bedriver tillverkning, jord- och skogsbruk påverkar givetvis liksom våra val av transporter och energisystem.

Skattesystemet kan användas för att styra investeringar, produktion och konsumtion i en mer miljövänlig riktning. Det arbete som pågått under föregående mandatperiod med en energiskattereform och grön skatteväxling är två exempel på detta.

Olika instrument kan användas för miljöstyrning och vara olika effektiva i olika fall. En förutsättningslös prövning måste ske från fall till fall. Ibland är det effektivare med bidrag än med åtgärder på skatteområdet – reducerade skatter för miljövänlig verksamhet eller höjda skatter för miljöskadlig verksamhet. De skatter som ligger närmast till hands att använda för miljöstyrningen är punktskatterna. Hänsyn måste tas till andra styrmedel så att den samlade effekten blir den avsedda.

Höga skatter på energi, drivmedel och transporter kan vara skadliga för företagsklimatet, av konkurrensskäl. Ibland kan höga miljöskatter bli kontra-produktiva ur miljöhänseende på grund av att de leder till att produktion förläggs till länder där mindre miljövänlig produktion tillåts. Det är viktigt att utveckla det internationella skattesamarbetet och beakta konsekvenserna av punktskatter och tullsatser.

6 Likformig beskattning för tillväxt, effektivitet och hållbarhet

En framtida reformering av skattesystemet måste sträva efter likformighet. Det skall inte spela någon roll om inkomsten kommer genom arbetslön eller ersättning från socialförsäkringssystemet eller i form av förmåner, såsom tjänstebil. Det finns även andra skäl för en likformig beskattning. Olikformighet bidrar till snedvridningar i ekonomin, till exempel genom olika villkor för olika branscher. Incitament till skatteplanering uppstår också.

För att kunna finansiera en stor och personalintensiv gemensam sektor är det viktigt att skatterna tas ut på ett rationellt sätt. Skatterna skall i så liten utsträckning som möjligt snedvrida investeringar, produktion och konsumtion. Skatterna skall inte hämma arbetsutbud eller investeringar.

Det råder inget tydligt samband mellan tillväxt och skattekvot, varken teoretisk eller empiriskt. Hur skatteintäkterna används är helt avgörande. Välfärdens och skatternas utformning måste tillsammans gynna både tillväxten och en långsiktigt hållbar utveckling. Skatterna påverkar utbudet av alla produktionsfaktorer – arbete, kapital och humankapital – samt hur vi brukar naturresurserna, ändliga såväl som förnybara.

6.1 Inkomstbeskattning

De skattesänkningar som genomförts under den borgerliga regeringsperioden har haft en orättvis fördelningspolitisk profil. De två tiondelarna med högst inkomster har under de senaste åren fått cirka hälften av de totala skattesänkningarna.

En stor orättvisa är att pensionärer nu betalar mer i skatt än personer som arbetar, vid lika inkomster. Vi accepterar inte skillnaden mellan beskattning

Fel! Okänt namn på

av pension och lön. Vi vill steg för steg avskaffa denna orättvisa skillnad och föreslår därför höjt grundavdrag för pensionärer.

De skatteförändringar som genomförts har också drabbat den som blir sjuk eller arbetslös. Det är av särskild vikt att understryka att arbetslöshetsersättning och sjukersättning inte är några bidrag, utan förmåner som människor har betalat in till under den tid de har arbetat och att det därför inte finns några principiella skäl till att beskatta dem på något annat sätt än löneinkomster.

På sikt behöver vi komma tillbaka till en likformig beskattning. Vi vill skapa rättvisa mellan lön, pension och ersättning från socialförsäkringar när det gäller beskattningen. Inkomster ska beskattas lika. Givet det ekonomiska läget är det inte möjligt att snabbt åtgärda de orättvisor som genomförts. Därför måste förändringarna mot en likvärdig beskattning ske stegvis, i takt med att det statsfinansiella läget så tillåter och helst inom ramen för en blocköverskridande skattereform.

Människor med höga inkomster eller betydande ekonomiska tillgångar måste vara beredda att betala en högre andel i skatt än människor med lägre inkomster och mindre ekonomiska tillgångar. Skattesystemet ska ha progressiva inslag.

Stor restriktivitet ifråga om avdrag och skatteavdrag förordas. Befintliga avdrag och skatteavdrag bör snarare begränsas än utvidgas, både ifråga om antal och också vidd. Gränser och innehåll i avdrag ska inte tänjas utan vara tydligt avgränsade och väl motiverade. Detsamma ska gälla för skatteavdrag.

Vi socialdemokrater ser därför ingen anledning till att införa skatteavdrag för gåvor. Det är något motsägelsefullt med tanken att givaren måste uppmuntras av ett avdrag för att vilja ge sina gåvor. Vi vill inte att offentligt stöd till föreningsliv, sociala verksamheter och forskning ska ersättas av privat finansiering via gåvor. Vid en sådan privat finansiering bestämmer också bidragsgivarna vad som ges i stöd. Vi menar att prioriteringar av stöd och bidrag, så länge det gäller skattemedel, ska avgöras av demokratiskt valda organ och dess representanter.

Vi socialdemokrater har en gång introducerat ROT-avdraget som en konjunkturpolitisk åtgärd. Regeringen införde RUT-avdraget 2007 och återinförde ett ROT-avdrag 2008. Dessa sammanfördes i begreppet HUS-avdrag – hushållsnärätjänster. Vi vill skapa en bättre fördelningspolitisk profil och sänka det maximala beloppet för skattereduktion från dagens 50 000 kronor till 25 000 kronor per år. Vi vill även ta bort möjligheten att få skattereduktion för arbeten kopplade till fastigheter i utlandet. De medel som på detta sätt frigörs vill vi använda till renovering av flerfamiljshus samt till investeringsstöd för byggande av studentbostäder och hyreslägenheter. Vi kommer vidare att återkomma med förslag som separerar RUT- från ROT-arbeten, bland annat genom att olika tak införs och att möjligheten till RUT-avdrag tydligt riktas mot äldre och barnfamiljer.

En väsentlig del av den svenska modellen är starka parter på arbetsmarknaden. Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring som är viktig då den enskilde blir arbetslös. De försämrade villkoren i arbetslöshetsförsäkringen har lett till att många lämnat både arbetslöshetskassan och de fackliga

organisationerna. Regeringen har också avskaffat avdragen för medlemskap i a-kassa och facklig organisation.

Regeringen har drivit igenom en differentiering av avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen. Vissa a-kassor har tvingats höja sina avgifter hundratals kronor i månaden, vilket starkt bidragit till att hundratusentals människor lämnat försäkringen. Förutom ökad otrygghet för den enskilde innebär den här utvecklingen att de viktiga automatiska stabilisatorerna i ekonomin försvagats. Mot denna bakgrund föreslår vi att det via en skattereduktion sätts ett tak för avgiften till A-kassorna innebärande att ingen behöver betala mer än 120 kronor per månad.

Möjligheten till avdrag för fackföreningsavgift bör ses över för balansens skull eftersom arbetsgivarens kostnader för medlemskap i arbetsgivarorganisation är avdragsgill. Antingen bör båda vara det eller ingendera.

6.2 Beskattning av företag, kapital och fastigheter

Skattesystemet måste medverka till ett gott klimat för företag och företagande. Det är viktigt att regler och rutiner utformas så att företagens administrativa kostnader för att följa reglerna är så små som möjligt. Enkla regler främjar start och tillväxt av företag. Det är dock viktigt att neutralitet i beskattningen upprätthålls mellan olika företagsformer. Val av företagsform skall inte bestämmas av skatteregler utan av vad som är mest praktiskt. Företagande och investeringar gynnas av förutsägbara regler. Därför är det önskvärt med stabila skatteregler.

Skatterna bör i så liten utsträckning som möjligt innebära att en viss produktion, företagsform eller anställningsform gynnas framför någon annan. Det ska exempelvis finnas en skattemässig neutralitet mellan att arbeta som egen företagare och att arbeta som anställd. Fördelar i beskattningen ska inte locka eller tvinga till att välja det ena eller det andra.

När det gäller bolagsskatten är det viktigt med en konkurrenskraftig bolagsskatt. Det är bra för att attrahera företag till Sverige – men också för att uppmuntra återinvesteringar i företagen. I samband med skattereformen 1990/91 kunde bolagsskatten sänkas från 52 till 30 procent genom att skattebasen i företagen breddades. Därefter har bolagsskatten sänkts även 1994 och 2009 – båda gångerna genom att skattebasen breddades ytterligare och bolagsskatten är idag 26,3 procent.

För att undvika skatteplanering är det viktigt att ha en bolagsskatt som är neutral mellan olika företagsformer – men också när det gäller företagens lönsamhet. Därför ska det inte råda olika skatteregler för små och stora företag eller högre bolagsskatt för de lönsammaste företagen. Det behövs däremot en aktiv beskattning av företagets vinster när den plockas ut till ägarna i form av aktieutdelning. Därför är det viktigt att bevara kapitalinkomstbeskattningen. På så sätt nås också indirekt en skillnad i beskattning mellan lönsamma och olönsamma företag.

Sverige behöver en högproduktiv tjänstesektor. Vi måste därför lyfta fram vikten av att utveckla metoder för att stärka, stödja och stimulera tillväxten i

Fel! Okänt namn på

en värdeskapande tjänstesektor. Detta kan till exempel ske genom att föra branschsamtal för att ta fram strategi- och forskningsprogram i syfte att skapa fler utvecklande jobb inom tjänstesektorn.

Den borgerliga regeringen har förändrat regelverket för F-skattsedel. Antalet uppdragsgivare har inte längre någon avgörande betydelse, dvs. att uppdragstagaren enbart arbetar åt en uppdragsgivare är inte något hinder för att få F-skattsedel. Likaså anser regeringen det problemfritt att en uppdragstagare startar sin verksamhet med den tidigare arbetsgivaren som sin första uppdragsgivare. Utifrån lagstiftningen kan ett företag besluta att helt upphöra att ha personal eller att ha vissa personalkategorier anställda. I stället tvingas de anställda att ansöka om F-skattsedel för att kunna behålla jobbet eller få jobb. Dessa anställda förlorar sitt arbetsrättsliga skydd och måste sätta sig in i skatte- och annan företagsadministration. Förändringen har stärkt arbetsgivarernas möjligheter att laborera mellan ett anställnings- och ett uppdragsförhållande gentemot löntagarna. Detta underminerar anställningsskyddet och hela den svenska arbetsmarknadsmodellen med kollektivavtal som det främsta instrumentet för att reglera löner och anställningsvillkor.

Det vore önskvärt att nu utvärdera hur arbetsmarknadens parter har anpassat sig till de nya reglerna för F-skatt. Regeringen måste lägga fram förslag till åtgärder som begränsar möjligheten att få F-skatt då vederbörande varit inblandad i skattefusk eller annan brottslig verksamhet samt lägger fram förslag till åtgärder som ökar möjligheten att återkalla rätten till F-skatt då vederbörande varit inblandad i skattefusk eller annan brottslig verksamhet.

Genom olika beslut i riksdagen har den skattemässiga neutraliteten mellan bostadsformerna urholkats. Investerings- och räntebidragen till hyresrätten har avskaffats samtidigt som småhusägare (äganderätt) och bostadsrättsinnehavare kan göra avdrag för ränteutgifter och tomträttsavgäld i sina inkomstdeklarationer. Stämpelskatten är 1,5 procent för fysiska personer och bostadsrättsföreningar men 3 procent för juridiska. HUS-avdraget riktar sig enbart till äganderätten och bostadsrättsinnehavare. Flerfamiljsfastigheter har en lägre fastighetsavgift jämfört med småhus men hyresrätter beskattas samtidigt som näringsverksamhet.

Omläggningen av fastighetsskatten har också ökat orättvisorna, t.ex. medfört att ägare av de dyraste villorna har fått de största skattesänkningarna. Regeringen utreder nu också möjligheten att avskaffa fastighetstaxeringen av bostäder och på så sätt försvåra att en beskattning grundad på marknadsvärde återinförs. Ett annat exempel på en åtgärd som riskerar att urholka neutraliteten mellan bostadsformerna är introduktionen av en helt ny boendeform, ägarlägenheten.

I boendesektorn är långsiktigt hållbara spelregler, exempelvis för beskattningen, av stor vikt för producenter, förvaltare och konsumenter. Vi avser därför inte att framlägga några förslag för ändrad fastighetsbeskattning som berör denna valperiod utan vill ha en bredare utredning, separat eller inom ramen för den skatteutredning som nämnts tidigare. Vår utgångspunkt är att större förändringar av skattereglerna inom boendesektorn ska vara föremål för breda, blocköverskridande uppgörelser.

En väl fungerande hyresmarknad med ett bra utbud av bostäder av hög kvalitet i hela landet är viktigt för att underlätta rörligheten på arbetsmarknaden. Brist på permanenta eller tillfälliga bostäder stoppar idag både flyttning och långpendling. Hyresrätten är oftast det första boendet och det boende som väljs vid studier, tidsbegränsat arbete och i det ena fallet av dubbel bostättning. Ett stort antal hyresrätter behöver byggas i Sverige samtidigt som hyrorna i nyproducerade lägenheter har blivit väl höga. Det behövs en rad bostadspolitiska åtgärder för att förbättra läget, och enligt vår uppfattning är en översyn av den skattemässiga neutraliteten och rättvisan mellan olika boendeformer en av de viktigaste frågorna på bostadsområdet.

Samtliga av EU:s sjöfartsländer har nu infört tonnageskatt. Sverige är ett undantag. Detta förhållande leder till att Sverige förlorar nybyggen av fartyg till andra länder och att fler fartyg flaggas ut. Frågan har utretts av Tonnageskatteutredningen (SOU 2006:20) och riksdagen beslutade 2007 om ett tillkännagivande i frågan. EU-kommissionen har den 21 januari 2009 presenterat centrala strategiska mål för Europas sjötransporter fram till 2018. Där påpekar kommissionen betydelsen av likvärdiga konkurrensvillkor, bl.a. vad gäller tonnageskatt. Hösten 2010 tillsatte regeringen Utredningen om sjöfartens konkurrensförutsättningar. I oktober samma år lämnade utredningen sitt betänkande (SOU 2010:73). Utredaren såg sig manad att framhålla att ett införande av ett tonnageskattesystem skulle innebära att Sverige i likhet med flertalet övriga sjöfartsnationer i EU fullt ut skulle använda de möjligheter som kommissionens riktlinjer för statligt stöd till sjöfarten medger. Sverige bör snarast införa en tonnageskatt.

Den andelsägda vindkraften administreras av kooperativa föreningar där privatpersoner och bostadsrättsföreningar har kunnat köpa andelar i vindkraftverk som berättigar till inköp av el från verken i förhållande till antalet andelar. Tyvärr har vindkraftskooperativens utveckling hejdat av att kooperativen synes ha förbisett de skattekonsekvenser i form av uttagsbeskattning som medlemmarnas uttag av el till underpris för med sig. Detta har heller inte blivit helt klarlagt för kooperativen förrän Skatteverket meddelade sin avsiktsförklaring att börja ta ut uttagsskatt på mellanskillnaden mellan elpriset på börsen Nordpool och det pris andelsägarna betalar på elleveranser från kooperativen. Regeringen bör omedelbart tillsätta en utredning som exempelvis kan titta på begreppet marknadspris som tillämpas vid uttagsbeskattningen och på avdraget för vindkraftskooperativets utdelning.

6.3 Mervärdesskatt

Momsen är vid sidan om inkomstskatterna den viktigaste inkomstkällan för samhället. Dagens momssystem med fyra olika nivåer (0, 6, 12, 25 procent) har skapat krångliga gränsdragningsproblem. Branscher, varor och tjänster som har en lägre mervärdesskattesats inspirerar till att olika intressen inom närliggande företeelser också vill ha nedsättningar. Konkurrensneutraliteten skadas och nedsatt mervärdesskattesats blir ett dolt statsstöd till berörd bransch. Vi säger ”nej” till regeringens förslag att sänka den så kallade restau-

Fel! Okänt namn på

rangmomsen. Den är en extremt dyr åtgärd med mycket tveksam effekt på tillväxt och sysselsättning. I ett tufft och osäkert ekonomiskt läge är det viktigt att använda det begränsade reformutrymmet på det mest effektiva sättet. Vi prioriterar därför istället investeringar i det som bygger Sverige starkt på sikt: infrastruktur, utbildning och forskning och utveckling.

En statlig utredning föreslog 2005 en enhetlig moms. Att genomföra ett sådant förslag skulle givetvis vara både problematiskt och möta många hinder. På vilket sätt momsens som skattebas bäst vårdas bör vara en viktig del i en större, kommande skatteutredning. Å ena sidan måste det finnas ett visst folkligt stöd eller acceptans för moms nivåer och gränsdragningar utifrån att de uppfattas som rimliga. Å andra sidan skapar alltid olika moms nivåer krångel och gränsdragningsproblem som urholkar den legitimitet som eftersträvas.

6.4 Klimat- och miljöskatter

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Om temperaturen fortsätter att stiga i samma takt som nu, kommer det att leda till allvarliga konsekvenser för livet på jorden.

Vi är dock övertygade om att vi genom aktiva klimat- och andra miljövänliga investeringar samt en omställning av Sverige mot en mer fossiloberoende riktning kan både rädda klimatet och lägga grunden till nya och fler arbetstillfällen.

Inom ramen för klimat-, energi- och miljöpolitiken tillämpas i dag en rad olika ekonomiska styrmedel. Koldioxid- och energiskatter är de två bästa exemplen. Förutom skatter finns även andra styrmedel som handel med utsläppsrätter, gröna elcertifikat satsningar på miljövänlig infrastruktur, bi drivmedel och miljöfordon samt stöd till klimatinvesteringar. Liksom de miljörelaterade skatterna skapar de nya styrmedlen ekonomiska drivkrafter för införande av miljövänlig och resurssnål livsstil och teknik. Från miljösynpunkt och ekonomisk synpunkt är skatter och andra ekonomiska styrmedel jämförbara, men beroende på bland annat miljöproblemetets natur kan det ena vara att föredra framför det andra. Bedömning av kostnadseffektiviteten av det aktuella styrmedlet bör avgöra valet.

Skatten på koldioxid är ett viktigt verktyg bland många för att ställa om Sverige i hållbar riktning, inte minst när det gäller transportsektorn. Ett tydligt budskap måste skickas till fordonsindustrin om att vi vill ställa allt hårdare krav på de fordon som säljs i Sverige. Fordon med låga utsläpp ska gynnas och fordon med höga utsläpp ska betala mer, till exempel genom ett förmånsvärdesystem som främjar energieffektiva bilar oavsett bränsle.

Regeringen deklarerade i vårpropositionen att den vill ta bort nedsättningen av förmånsvärdet för etanolbilar. Nedsättningen har hittills varit 20 procent av förmånsvärdet. Ett tak på 8 000 kronor finns dock. Detta kommer att få stora konsekvenser för etanolsbilsförsäljningen och också biltillverkarnas intresse att ta fram etanolanpassade fordon till den svenska marknaden. Speciellt illa är det för alla de mackägare som efter införandet av den så kallade

pumplagen investerat i etanolpumpar. Önskvärt är också att se om det går att utveckla förmånsvärdesystemet till att också främja energieffektivare bilar oavsett bränsle.

Regeringen planerar att behålla nedsättningen med 40 procent (max 16 000) för gasbilar och laddhybridbilar. Att ensidigt ta bort nedsättningen för etanol kommer att innebära en för stor belastning på det redan hårt ansatta nätet för fordonsgas, vilket kommer att leda till högre inblandning av fossilgas i fordonsgasen något som förtar en stor del av klimatnyttan. Vi vill istället behålla samma system som idag där nedsättningen av förmånsvärdet för etanoldrivna fordon ingår.

För att inte etanolförsäljningen helt ska ta stopp i Sverige bör skattebefrielsen för etanol också finnas kvar. Regeringen är oklar om en skatt åter ska tas ut på etanol som drivmedel från 2013 då undantaget går ut. Vi menar att regeringen här måste vara tydlig med att skattebefrielsen ska behållas.

Bilar som är anpassade för drift med E85 (etanol 85 procent) kan också köras på bensin, och priset för dessa båda bränslen är helt avgörande för vilket bränsle merparten av bilägarna väljer. Regeringen har ökat den tillåtna låginblandningen av etanol i bensin från 5 procent till 10 procent. Låginblandningen av FAME (biodiesel) i diesel ökas till 7 procent. De allra flesta bensinbilar klarar en inblandning på 10 procent, och samtliga dieslbilar klarar 7 procent inblandning. Men skattebefrielsen har bara gällt upp till 6,5 procent för etanolen och 5 procent för biodiesel. Detta har gjort att intresset bland drivmedelsbolagen att öka låginblandningen är mycket svagt. Vi anser att skattebefrielsen ska gälla fullt ut även för låginblandad etanol. Vi stödjer också regeringens tanke på en skärpt miljöbilsdefinition.

Dagens skatteskillnad mellan diesel miljöklass 1 och miljöklass 3 är fortfarande motiverad. Transportstyrelsen konstaterar att diesel miljöklass 1 ger lägre halter av aromatiska kolväten och polycykliska aromatiska kolväten som vid förbränningen ger upphov till hälsovådliga partikelutsläpp. I nyare motorer med krav på lägre avgasutsläpp och avgasefterbehandling blir skillnaden mindre. Enligt Transportstyrelsen står fordon med begränsad eller ingen rening av partiklar fortfarande för en betydande del av fordonsparken, framför allt när det gäller tunga fordon och mobila maskiner. Myndigheten menar att om man tittar på dieselanvändningen går fortfarande cirka tre fjärdedelar till dessa otillräckligt renade fordon. Det tar tid att ställa om fordonsparken till sådana som renar utsläppen så pass bra att skillnaden mellan Mk 1-diesel och Europadiesel är försumbar.

Ett annat sätt att minska transportsektorns utsläpp av koldioxid är att införa en vägslitageavgift för alla tunga lastbilar som trafikerar vägnätet i Sverige, såväl svenska som utlandsregistrerade. Liknande modeller finns på plats eller är under utveckling i en lång rad EU-länder. Det är rimligt att genom en särskild avståndsbaserad skatt internalisera den tunga trafikens kostnader för samhällsekonomin. Intäkterna från vägslitageavgiften ska återföras till trafiksektorn genom ökade nyinvesteringar och förbättrat underhåll. Vår bedömning är att en vägslitageavgift kan införas tidigast vid halvårsskiftet 2012.

Vi vill se över möjligheten av ett nytt fordons- eller färdsvärdesneutralt rese- och transportdrag med inriktningen att främja cykel- och kollektivtrafiksresande i de fall

Fel! Okänt namn på

dessa är möjliga och rimliga alternativ till bilen. Det är viktigt att den som inte har något annat arbetsresealternativ än bil inte förlorar på en ny utformning av reseavdraget och att reseavdraget inte heller blir för administrativt komplicerat.

En skatt på handelsgödsel bör snarast återinföras för att minska övergången, jordbrukets klimatpåverkan och minska mängden kadmium i maten. När kvävegödsel tillverkas går det åt mycket energi, men den största klimatpåverkan sker genom utsläpp av den mycket starka växthusgasen dikväveoxid (mer känd som lustgas) både vid produktion och på åkern. Den skatt som tidigare fanns innebar ökad konkurrenskraft för naturlig stallgödsel. En skatt gör det lättare att nå riksdagens mål för ekologisk konsumtion och de nationella miljö kvalitetsmålen. En skatt på handelsgödsel minskar också på kort sikt trycket på andra styrmedel, t.ex. inom trafiksektorn, för att uppnå de svenska klimatmålen. Skatten bör liksom tidigare omfatta både kväve- och kadmiuminnehållet i handelsgödsel. Det bör utredas hur skatteintäkterna, åtminstone delvis, kan återgå till näringen och användas för att finansiera miljöåtgärder i jordbruket.

I och med EU:s integrerade system för registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) och andra EU-regleringar på kemikalieområdet minskar medlemsländernas möjligheter att använda lagar och regler på nationell nivå för att gå längre än EU för att skydda vår hälsa och miljö. Ekonomiska styrmedel kan då vara ett alternativ för att minska kemikalieanvändningen. Vi socialdemokrater vill att regeringen utreder frågan om en differentiering av bekämpningsmedelsskatten utifrån medlens farlighet för miljö och hälsa och återkomma till riksdagen med förslag.

En återinförd skatt på avfallsförbränning bör övervägas. När den borgerliga regeringen slopade skatten försämrades kalkylerna för alla investeringar i separering, insamling och rötning av den organiska delen i hushållsavfallet. Skatt på avfallsförbränning är motiverad av många olika skäl, och rätt utformad är den strategisk för att avfallet ska utnyttjas på ett optimalt sätt utifrån en samlad bedömning av miljökonsekvenserna. Ett alternativ till skatt för att styra bort åtminstone biologiskt avfall från förbränning skulle kunna vara att sätta ett stoppår för att tillåta förbränning av bioavfall. Eftersom det redan är förbjudet att deponera styrs då hanteringen mot förädling av resurserna på olika sätt och skulle vara en stark grund för biogasproduktion.

Utredningen om skatt på fluorerande växthusgaser lade i juni 2009 fram sitt förslag i SOU 2009:62. Enligt utredaren skulle den utöver miljövinster ge en skatteintäkt på 100 miljoner. Regeringen har inte vidtagit någon åtgärd eller angett motiv för sin senfärdighet. Skatten bör införas snarast.

6.5 Andra punktskatter

Skattesystemet kan användas för att dirigera investeringar, produktion och konsumtion. Vi vill dock vara restriktiva med detta och inte heller punktbeskatta för många enskilda varor eller särskilda aktiviteter utöver den generella momsbeläggningen.

Trots att det alltså kan synas väl motiverat med än fler punktskatter talar det mesta för en restriktiv användning av punktskatter för att styra konsumtion och produktion. Dessutom riskerar ett system med många undantag och styrande skatter att utnyttjas av lobbyister och särintressen samt innebära höga administrativa kostnader.

Inom folkhälsoområdet anser vi dock att det är mycket motiverat med punktskatter för att främja denna, dvs. att använda skatter för att begränsa de av våra beteenden som riskerar att skada oss själva och våra närmaste. Detta har varit motivet för skatter på alkohol och tobak samt i viss mån spel. Folkhälsoskäl, och i alkoholens fall även brottsbekämpning, talar för ett vidmakthållande av svenska alkohol- och tobaksskatter samt för att vi genom EU måste få tillstånd höjda minimiskatter på dessa produkter. Det behövs också en höjning av alkoholskatten på alkoholisk och söt cider motsvarande vad som gäller i Tyskland i syfte att minska konsumtionen av alkoholisk.

Vid resa inom EU får varje vuxen idag ta med sig 10 liter sprit, 20 liter starkvin, 90 liter vin samt 110 liter öl. Det ligger vida över vad en genomsnittlig svensk konsumerar på ett år. En person med denna konsumtionsnivå har alkoholproblem. Nivåerna är alltså orimligt höga ur folkhälsosynpunkt. De höga införselnivåerna försvårar också för medlemsländerna att bedriva en effektiv nationell alkoholpolitik och de bidrar till en olaglig vidareförsäljning. En vidareförsäljning som inte sällan är kopplad till annan och organiserad brottslighet. "Gångare" anlitas för att föra in alkoholen och betalas svart för sina tjänster. Vissa gångare är också bidrags- och ersättningsmottagare vilka "fyller ut" sina ersättningar med dessa svarta inkomster. Regeringen måste inom EU verka för sänkta införselnivåer.

Privatimporten av alkohol är ett annat inflöde som underminerar den restriktiva alkoholpolitiken om inte skattekontrollen fungerar. En utvärdering av omfattningen av privatimporten och effektiviteten i skattekontrollen bör göras.

Tullverket skriver 2011 att alkoholbeslagen generellt ligger på en "oförändrat hög nivå" och menar att punktskattekontrollen kräver allt större utredningsresurser.

Insikten om att folkhälsa är en viktig ekonomisk fråga håller på att växa fram inom EU. Sverige kan bidra till den processen i EU genom att sänka införselnivåerna för alkohol med hänvisning till alkoholens allvarliga hot mot folkhälsan.

7 Översyn av vinst och konkurrens i välfärden

För socialdemokratins del är det viktigt att säkerställa att varje skattekrona används så effektivt som möjligt. Vi vet att den demografiska utvecklingen i vårt land innebär att behovet av insatser inom omsorg och sjukvård kommer att öka kraftigt. Samtidigt som ett fortsatt effektiviseringsarbete kommer att

Fel! Okänt namn på

vara nödvändigt, menar vi att restriktivitet måste iakttas när det gäller att låta skattemedel försvinna ur privat driven välfärd.

Möjligheterna att följa upp hur skattemedel används är fundamental från demokratiska utgångspunkter. Därför måste det ställas krav på transparens och meddelarfrihet. Det finns också behov av ett regelverk som säkerställer att en likvärdig kvalitet kan upprätthållas i såväl kommunal som privat verksamhet. Det kan exempelvis handla om hur många timmar lärarledd undervisning en skola måste erbjuda, huruvida elever med behov av stöd får det, eller vilka krav som ska uppfyllas på lokaler, måltider etc.

Att betydande resurser lämnar den offentliga sektorn för att hamna hos aktieägare är inte acceptabelt ur skattebetalarnas synvinkel. Det är därför motiverat att begränsa möjligheterna för företag som utövar verksamhet inom skattefinansierade verksamheter att föra ut stora överskott ur verksamheten. Utformningen av sådana begränsningar bör skyndsamt utredas. Särskilt angeläget är det att se över huruvida riskkapitalbolag är lämpliga som ägare av välfärdsverksamheter

En utredning av konkurrens och effektiv användning av skattemedel i välfärden bör ta sin utgångspunkt i bland annat följande sju punkter:

- ? Likalydande och höga krav på kvalitet ska ställas på privat, kooperativ och kommunal verksamhet.
- ? Det ska vara möjligt för elever, patienter och brukare att ta del av jämförelser som belyser kvalitet, resultat och inriktning av olika verksamheter.
- ? En offentlighetsprincip ska gälla i all skattefinansierad verksamhet. Idag gäller inte offentlighetsprincipen privata huvudmän.
- ? Anställda i skattefinansierad verksamhet ska ha rätt till meddelarfrihet. Idag gäller meddelarfriheten enbart anställda i offentligt driven verksamhet.
- ? Även lex Sarah ska utvidgas till att gälla anställda i all skattefinansierad verksamhet. Reglerna i lex Sarah om att de anställda i äldre- och handikappomsorgen har både rätt och skyldighet att anmäla missförhållanden till socialnämnden gäller idag inte i privata verksamheter, där istället rapportering ska ske till bolaget.
- ? Ett grundläggande krav i skattelagstiftningen bör vara att de koncerner som äger företag inom vård, skola och omsorg inte tillåts att undandra vinster från beskattning genom att tillämpa orimligt höga räntesatser på internlån mellan koncernbolag och dotterbolag.

Fördelningen av skattemedel mellan kommuner ska ske enligt de principer som fastställs i det svenska skatteutjämningsystemet. Det är inte rimligt att en kommuns skattemedel förs över till andra kommuner genom interna transaktioner i vård- och skolkoncerner, på ett sätt som är mer eller mindre osynligt för medborgarna.

En starkare garanti för att skattemedel används i välfärdsverksamheterna bör kunna leda till ökade möjligheter för andra typer av aktörer att få ett större utrymme än idag, när de ofta trängs undan av starka finansintressen. Vi ser gärna att personal- och föräldrakooperativ samt ideella föreningar och stiftelser ökar sitt engagemang inom vård, skola och omsorg. En sådan utveckling

kan förhoppningsvis också innebära att den regionala obalansen minskar och valfriheten ökar också utanför de större städerna.

8 Motverka skattefusk, skatteplanering och skatteflykt

En välfärd som i hög grad finansieras med skatter bygger på att medborgare och företag uppfyller sina skyldigheter och redovisar och betalar skatt på ett korrekt sätt. Skattefusk skapar orättvisa, snedvrider konkurrensen och leder till att skattesystemets och välfärdsstatens legitimitet försvagas. Att vissa undviker att betala in skatt innebär att skattebördan ökar för andra. Om medborgarna misstänker att inte alla solidariskt bidrar till finansieringen av den offentliga sektorn urholkas tilltron till välfärdsstaten och skattesystemet.

För att skattemoralen skall vara hög krävs att skattebetalarna litat på att alla bidrar solidariskt och att de upplever att de verksamheter som finansieras med skatter bedrivs på ett rationellt och effektivt sätt. Det måste också finnas en beredskap att justera skattereglerna om det uppkommer oönskade effekter.

Skattefelet, vari fusket utgjorde en huvuddel, beräknades av Skatteverket till 133 miljarder år 2008 i rapporten *Skattefelskarta för Sverige (2008:1)*. Svartarbetet stod för hälften, dvs. 66 miljarder, det internationella skattefusket beräknades till 46 miljarder och annat nationella fel och fusk uppgick till 21 miljarder. Mikroföretagen samt små- och medelstora företag stod för 88 miljarder. De skatteslag som det felades och fuskades mest med var mervärdesskatten (35 miljarder), sociala avgifter (30 miljarder) och inkomstskatt av näringsverksamhet (32 miljarder).

Skatteverket presenterade vad som hitintills skett våren 2011, och verket menade att felet och fusket minskat. Ett stort antal informationsutbytesavtal med så kallade skatteparadis har slutits och globalt har dessa de senaste åren utsatts för en tydlig press för att bryta upp banksekretess och få fram gömda pengar.

För att minska svartjobben samarbetar Skatteverket med stora köpare av tjänster samt med såväl bransch- som fackliga organisationer. Inte minst med byggbranschen menar sig verket ha ett gott samarbete.

Det internationella skattefusket förefaller vara under tydlig press. Däremot saknas fortfarande en rad efterfrågade verktyg för att begränsa svartjobb och annat nationellt skattefusk. Systemet med personal- eller närvaroliggare och oannonserade kontrollbesök har ännu inte införts, trots ett utredningsförslag i september 2009 (Ds 2009:43, *Närvaroliggare och kontrollbesök*). Likaså lades i april 2011 fram ett förslag om månadsvis redovisning av skatter och arbetsgivaravgifter (SoU 2011:40, *Månadsuppgifter – snabbt och enkelt*). Vidare har taxibranschen efterfrågat kontroll via redovisningscentraler. Vi menar också att penningtvätt ska betraktas som ett separat brott. Sekretesslagformuleringar som hindrar Skatteverket att rapportera misstänkt penningtvätt måste ändras. Misstänkta penningtransaktioner ska kunna frysas under be-

Fel! Okänt namn på

gränsad tid. Kontrollen över växlings- och factoringbolagen måste skärpas eftersom dessa idag används både när svarta pengar tvättas vita och då vita pengar görs om till svarta. Regeringen behöver alltså nu i propositionsform lägga fram ett antal viktiga förslag som i princip är färdigutredda och där lagtexter är klara.

Skattemoralen kan också undermineras av bidragsfusk. Om skattebetalarna tror att deras inbetalda skatter går till bidrag åt personer som inte är berättigade till ersättning eller tror att det är lätt att genom fusk komma över bidrag undermineras också skattemoralen.

Ambitiösa insatser har gjorts för att strama upp kontrollerna. Fusk har dock visat sig mindre omfattande än de siffror som uppgivits i början. År 2007 uppgavs siffror runt 20 miljarder årligen. Riksrevisionen har i sin rapport *Vad blev det av de misstänkta bidragsbrotten* (RiR 2011:20) sagt att deras granskning visat att den andel av de belopp som statliga myndigheter i praktiken återkräver av enskilda medborgare på grund av misstanke om bidragsbrott är liten. Det är också svårt att påvisa uppsåt och grov oaktsamhet. År 2010 rörde sig beloppet om 408 miljoner. Därtill kom att myndigheter återkrävde 635 miljoner genom kontroller som inte ledde till polisanmälan om bidragsbrott samt att Försäkringskassan efter kontroller avstod från att utbetala 722 miljoner. 1,8 miljarder är en väsentligt lägre siffra än 20 miljarder.

Skattesystemet måste vara enkelt att förstå och det måste vara enkelt att redovisa och betala skatt på ett korrekt sätt. Möjligheterna till skatteplanering bör vara små. Skatterna bör därför vara så likformiga som möjligt, med få undantag och särregler.

Reglerna bör också medverka till att det är attraktivt att redovisa och betala skatt på ett korrekt sätt, t.ex. genom sambandet mellan taxerad inkomst och ersättning i socialförsäkringarna. Det är viktigt att skattemyndigheter, tull och rättsväsen har resurser och möjligheter att kontrollera att reglerna följs samt beivra skattebrott.

Vi socialdemokrater har under hela förra mandatperioden haft ett eget program mot skattefusk både själva och tillsammans med Miljöpartiet de gröna och Vänsterpartiet. Vi redovisar ett sådant program i annan motion.

Stockholm den 30 september 2011

Jennie Nilsson (S)

Fredrik Olovsson (S)

Christina Oskarsson (S)

Peter Persson (S)

Hans Olsson (S)

Anders Karlsson (S)